

RECENZJA

Tom Mangold, John Penycate, WIETNAM: WOJNA POD ZIEMIĄ

Tłumaczenie: Sławomir Kędziński, Wydawnictwo: Sensacje XX Wieku, 2012
(wydanie oryginalne: *The Tunnels of Cu Chi*, New York, 1986)

Marek J. BATTEK

Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii Politechniki Wrocławskiej

Wojna wietnamska (zwana też drugą wojną indochińską) to działania militarne na Półwyspie Indochińskim, prowadzone w latach 1957–1975. W konflikt zaangażowane były z jednej strony komunistyczna Demokratyczna Republika Wietnamu (Wietnam Północny, wspierany przez inne kraje socjalistyczne, głównie Związek Radziecki i Chiny) i kontrolowane przez to państwo organizacje komunistyczne w Wietnamie Południowym, Laosie i Kambodży, a z drugiej strony Republika Wietnamu (Wietnam Południowy), wraz z międzynarodową koalicją obejmującą Stany Zjednoczone i ich sojuszników. Wbrew ich woli stronami konfliktu były również Kambodża i Laos. Walki toczyły się na terytorium Wietnamu Południowego, Laosu i Kambodży. Amerykańskie naloty bombowe objęły także terytorium Wietnamu Północnego.

Jednym z mniej znanych aspektów tej wojny było użycie przez Narodowy Front Wyzwolenia Wietnamu Południowego (na wpół partyzancka, na wpół regularna armia utworzona na terenie Wietnamu Południowego pod auspicjami komunistów, zwana przez Amerykanów Viet Cong) trudnej do wyobrażenia sieci tuneli i większych budowli podziemnych o różnym przeznaczeniu. Główne ich zgrupowanie mieściło się w prowincji Cu Chi, położonej między zachodnim skrajem Sajgonu (dziś Ho Chi Minh) a granicą z Kambodżą, choć budowane były także mniejsze obiekty w innych częściach Wietnamu Południowego. Ich długość w prowincji Cu Chi szacuje się na co najmniej 220 km. Poszczególne fragmenty tuneli miały różne przeznaczenie, od schronów przeciwlotniczych i miejsc schronienia przez wojskami lądowymi po podziemne magazyny, szpitale, koszary, fabryki, sale zebrania oraz kwatery dowództw. Niektóre tunele przystosowane były do prowadzenia z nich działań bojowych. Większe obiekty były połączone chodnikami, umożliwiającymi skryte poruszanie się na znaczne odległości.

Niezwykły, jak na zakres przeprowadzonych prac, jest sposób powstania tych obiektów. Podczas ich drążenia użyto najprostszych narzędzi – motyk, łopat czy misek. Zazwyczaj nie była stosowana obudowa (jedynie w obiektach o większych rozmiarach stosowano proste, lecz wytrzymałe obudowy z prętów bambusowych). Drążenie prowadzono w gruntach laterytowych, z dużą zawartością gliniek, które w stanie suchym były bardzo wytrzymałe, a zawodnione dość dobrze odprowadzały wodę, zachowując niezbędną stateczność. Natomiast nierozwiązanym problemem była niedostateczna wentylacja, zdecydowanie pogarszająca warunki bytowania.

Autorzy obszernej książki „Wietnam: podziemna wojna” zebrali bardzo wiele informacji na temat budowy tuneli, organizacji życia w nich, sposobów ich zabezpieczenia przed przeciwnikiem oraz metod walki z żołnierzami USA, którzy próbowali je opanować. Zamieszczono wiele relacji uczestników konfliktu, walczących zarówno po stronie NFWWP, jak i USA, a także cywilów ukrywających się w tunelach. Przedstawiono jednostki wojskowe obu stron biorące udział w walkach w tunelach i terenie położonym na powierzchni nad nimi. Bardzo szczegółowo scharakteryzowano wyspecjalizowane w walce w tunelach pododdziały armii USA, zarówno co do taktyki walki, jak i przeżyć poszczególnych żołnierzy i oficerów. W wielu miejscach podane są krótkie biografie ważnych dla tych zmagających postaci obu stron konfliktu. Opisano także wyposażenie tych oddziałów, noszących nieoficjalną nazwę „szczerów tunelowych”. Z powodu ciasnoty w tunelach żołnierze używali przeważnie krótkiej broni palnej, bagnetów czy noży, sporadycznie broni automatycznej. Używano również materiałów wybuchowych, gazów łzawiących i acetylenu oraz maszyn pomagających w niszczeniu płytko położonych obiektów. Z laboratoriów firm zbrojeniowych przysyłano najróżniejsze prototypy nowych modeli broni i urządzeń pomocniczych, które jednak przeważnie okazywały się nieprzydatne.

W książce znajduje się schematyczny rysunek pokazujący rozplanowanie wyrobisk, a także kilka map pokazujących teren walk. Zamieszczono także zdjęcia.

Dziś zachowany duży fragment tych tuneli (ok. 100 km!) został udostępniony turystom zarówno jako swego rodzaju pomnik zmagających, jak i niezwykle przykład budownictwa podziemnego.

REVIEW: Tom Mangold, John Penycate, WIETNAM: WOJNA POD ZIEMIĄ
(*original title THE TUNNELS OF CU CHI*)

In the time of Vietnam War (1957–1975) Viet Cong (communist partisans) dug difficult to imagine a network of tunnels and major underground structures for various purposes. Their main grouping was located in the province of Cu Chi, located between the western edge of Saigon (now Ho Chi Minh City) and the border with Cambodia, but also were constructed smaller facilities in other parts of South Vietnam

The authors of a book gathered a lot of information about the construction of tunnels, the organization of life in them, how to protect them from the enemy, and ways to combat US soldiers who were trying to master it. It contains many accounts of participants of the conflict, fighting both the NFWWP and the US, as well as civilians hiding in tunnels.

The book is a schematic drawing showing the layout of the excavations, as well as some maps which show the area of fighting, also contains photos.